

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim

Sentralbord: 73 19 90 00

Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

10/372b
KOPI

Saksbehandler
Monica Ekli
Miljøvern-avdelingen

Innvalgstelefon
73 19 92 19

Vår dato
27.7.2012
Deres dato
21.2.2011

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2010/9135-542.1
Deres ref.
201011623

Sør-Trøndelag fylkeskommune
PB 2350 Sluppen
7004 TRONDHEIM

Kjeungen - avslag på og fraråding av søknad om ny lokalitet for akvakultur stamfisk - Marine Harvest Norway AS - Ørland kommune

Fylkesmannen avslår, med hjemmel i forurensningsloven, søknaden om ny lokalitet Kjeungen i Ørland kommune. Avslaget er bl.a. begrunnet i hensynet til det biologiske mangfoldet i området, viktige naturtyper, områdets status som foreslått marint verneområde, hensynet til friluftsinnteresser og kommunens frarådning. Med samme begrunnelse, samt hensynet til de ville stammene av laks og sjørørret, frarår vi søknaden.

Fylkesmannen viser til søknad fra Marine Harvest Norway AS, datert 7.10.2010, oversendt fra Sør-Trøndelag fylkeskommune i brev datert 21.2.2011.

Søknad

Marine Harvest Norway AS søker om å etablere en ny lokalitet for akvakultur av stamfisk av laks, ørret og regnbueørret. Lokaliteten det blir søkt om ligger ved Kjeungen i Ørland kommune. Bedriften søker om en lokalitetsbiomasse på 1 560 tonn.

Planavklaring og kommunal behandling

Planavklaring:

Kommunen skriver i sitt saksframlegg at "Det aktuelle sjøområdet er i henhold til kommuneplanens arealdel avsatt til område for ferdsel, fiske, natur, friluftsliv og akvakultur (FFNFA-område). Det betyr at det ikke er nødvendig med dispensasjon fra arealplanen."

Merknader:

Søknaden har vært lagt ut til offentlig innsyn i Ørland kommune. Det kom inn flere merknader til søknaden, fra Kjeungen Kystlag, Arnfinn Høen, Ørland/Bjugn Jeger og Fiskeforening, Ørland Froskemannsklubb, adv. Solli & Skattem, Fosen Naturvernforening, Jarle Albrigtsen, Elvene rundt Trondheimsfjorden og to underskriftskampanjer.

Kjeungen Kystlag protesterer sterkt og påpeker at:

- Området ved Kjeungen er den eneste skjærgården i Ørland kommune
- Området har et rikt dyreliv både på holmene, i vannet omkring og på havbunnen

	Embetsledelse og administrasjonsstab	Kommunal- og beredskapsavdeling	Oppvekst- og utdanningsavdeling	Sosial- og helseavdeling	Landbruk og bygdeutvikling	Miljøvern-avdeling
Telefon	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00	73 19 90 00
Telefaks	73 19 91 01	73 19 91 01	73 19 93 51	73 19 93 01	73 19 91 01	73 19 91 01
E-post:	postmottak@fmst.no	Internett: www.fylkesmannen.no/st		Organisasjonsnummer: 974764350		

- Området er et av de mest trafikkerte sjøområdene vår/sommer/høst
- Området benyttes som rekreasjonsområde av svært mange. Området brukes til fiske, krabbefiske, grilling, soling osv.
- Etablering av anlegget kommer til å begrense all slags ferdsel rundt holmene og vil beslaglegge et veldig stort område
- Det vil ikke bli tillatt med dykking og fising i nærheten av anlegget, noe som vil begrense bruken av området betraktelig
- Kjeungskjæret fyr er riksantikvarisk og leies ut fra april til september.
- Frykt for støy og sjenerende lys
- Skjærgården vil bli ødelagt som utfartsområde – rammer svært mange
- Området er svært værhardt vinterstid
- Ønsker ikke ødeleggelse av faunaen i skjærgården og omkring Kjeungskjæret fyr
- Den nærmeste holmen til fyret, Naustholmen, er fredet pga. sitt fugleliv
- Et oppdrettsanlegg med utslipp av støy, matrester, medisiner og blinkende eller lysende master er ikke forenelig med fredningen av denne holmen.
- Anlegget er plassert nær Trondheimsfjorden, som nasjonal laksefjord – frykt for lakselus
- Ønsker å bevare kystkulturen og skjærgården

Arnfinn Høgen har innsigelse til planene:

- Det vil bli et stort naturinngrep
- Stor forurensning over et stort sjøområde
- Visuell forurensning
- Støy forårsaket av virksomheten
- Tilgang og bruk av holmer, skjær og sjø blir sterkt begrenset
- Må påregne stor verdiforringelse av egen eiendom
- Markedsverdien av alle holmene vest for Kjeungskjæret fyr vil falle dramatisk

Ørland/Bjugn Jeger og Fiske Forening fraråder etableringen og viser til at:

- Næringen har ikke forstått at lakselusproblematikken er ute av kontroll
- Bestanden av sjøørret er sterkt svekket i områder hvor næringen er etablert
- Anlegget vil dekke ett av innløpene til Trondheimsfjorden som er nasjonal laksefjord og vil ligge i nærheten av Bjugn fjorden, som har en sjøørretbestand
- Det er også en mindre laksebestand i Botngårdselva
- Lokaliteten er geografisk inntil Ramsarområdet i Grandefjæra
- Området rundt Ørlandshalvøya er ideelt område for oppvekst av sjøørret
- I tillegg er området rundt Kjeungen et attraktivt rekreasjonsområde hvor det utøves jakt, fiske og friluftsliv. Området er det eneste i Ørland kommune som kan kalles skjærgård og er derfor viktig som rekreasjonsområde
- Sjølaksefisket ble forrige år gitt redusert fisketid nord for Trondheimsfjorden blant annet for å beskytte villaksen som passerer i området.
- Anlegget vil medføre større påslag av lus på sjøørret i Bjugn fjorden og rundt Ørlandshalvøya
- Anlegget vil ligge i "trekkområdet" for villaks

Ørland Froskemannsklubb mener at søknaden bør avslås:

- Klubben bruker skjærgården på Ørlandet året rundt
- Stor-Flatøya, som ligger kloss inntil det tenkte oppdrettsanlegget, er et veldig bra turmål – plassens fortrefelighet vil bli forringet eller helt borte hvis det kommer et oppdrettsanlegg her
- Klubbens medlemmer plukker jevnlig kamskjell langs Grandefjæra – de færreste vil spise skjell derfra når det kommer et oppdrettsanlegg så nærme.
- Like innunder selve Kjeungen fyr ligger en av de beste dykkeplassene på Ørlandet rent marinbiologisk – utrolig mangfold av arter.
- Kjeungen fyr, er ett av Norges mest kjente landmerker og har en naturperle av særdeles stor interesse – oppdrettsanlegg kloss inntil vil være ødeleggende – påvirkning i form av tauverk, plast, medisinerester, avføring fra oppdrettsfisker osv.
- Ofte blir det iverksatt skilting og forbud mot dykking og ferdsel i nærheten av slike anlegg – frykter at de vil miste noen av de beste dykke og turplassene på Fosen

Adv. Solli & Skattem mener at anlegget ikke kan plasseres som omsøkt:

- Representerer en av grunneierne i Ørland kommune – plasseringen vil krenke klientens private eiendomsrett
- Anlegget vil komme i direkte konflikt med eiendommen
- Plasseringen av anlegget vil medføre rådighetsbegrensning for utøvelsen av grunneierrettighetene
- Klienten motsetter seg enhver form for inngrep på sin eiendom, enten det er på holmer, skjær eller under havoverflaten
- Anlegget vil krenke strandretten – tilflottsrett og muligheter for bading og friluftsliv
- Etablering av anlegget vil stenge den enkleste tilflotten til eiendommen
- I strandretten inngår retten til visse former for fiske, samt et visst vern mot forurensning og ulemper av estetisk art
- Eiendommen er i dag i bruk som rekreasjonsområde – eiendommen vil være utsatt for forurensning
- Anleggets plassering vil medføre en urimelig estetisk ulempe
- Grunneier vil bli berørt av fiske- og ferdselsforbudet
- Også jaktinteressene vil bli berørt, da eiendommen danner utgangspunkt for bl.a. gåsejakt

Fosen Naturvernforening kommenterer at:

- Produksjonen ansees ikke som bærekraftig – rømming, sykdom, lakselus
- Utslipet vil bli merkbart både i nærområdet og over et større fjernområde – frykter oppblomstring av blågrønnalger
- Antibiotika og miljøgifter vil spre seg til nærliggende sjøområder og til villfisk
- Det bedrives en ikke ubetydelig fangst av villfisk utenfor Uthaug
- Området er viktig for friluftsbasert reiseliv, fritidsfiske, rekreasjon, landskapsbildet og skjærgårdslandskapet
- Anlegget vil virke negativt på våtmarksområdene som er fredet i nærheten – kort avstand (1,5 km) til Grandefjæra, som også inngår i Ramsarområdet med de forpliktelsene dette innebærer
- Etableringen kommer i konflikt med foreslått marint verneområde fra Grandefjæra til Bjugn fjorden – Naustholmen er allerede fredet.

- Frykter at den ville bestanden av laks og sjøørret blir skadelidende – i strid med regime for nasjonale laksefjorder og laksevassdrag
- Nedgangen i villaks er stor, i tillegg vil sjøørreten komme under press.
- Sykdomsoverføring, smitte av lus, rømming og genforurensning vil ha nasjonale og store regionale konsekvenser.
- Foreningen mener at "føre-var-prinsippet" må følges

Jarle Albrigtsen sier "Nei til oppdrettsanlegg ved Kjeungskjæret fyr":

- Ber Ørland kommune om å avslå søknaden
- Det er for mye forurensning langs kysten
- Medisiner havner på bunnen – skader andre dyr på bunnen
- Det er mange besøkende på Kjeungskjæret fyr – har vært filminnspilling i og rundt fyret
- Det er et område hvor småtorsken vokser opp og hvor det er et rikt fugleliv
- Skipstrafikken vil gå tett inntil det planlagte oppdrettet – har vært en del grunnstøtinger opp gjennom tidene
- Området er sårbart

Elvene rundt Trondheimsfjorden kommenterer at:

- Villaksen på vandring inn og ut av Trondheimsfjorden passerer i to passasjer, hhv. på vestsiden og på østsiden av øygruppen Storfosna
- I et kystområde preget av svært stor oppdrettsvirksomhet er det liten aktivitet i disse to korridorene – stor betydning for villfisk
- Det prosjekterte anlegget vil ligge i den østlige passasjen, og mye av fisken som trekker inn og ut av Frohavet vil måtte passere anlegget – utsatt for smitte
- Smitte av lakselus fra oppdrettsfisk til villfisk – lusesituasjonen er ikke under kontroll
- Problemet med resistens hos lus og nedsatt følsomhet for lakselusmidler er økende og stadig nye områder får resistensproblemer
- Innslaget av oppdrettslaks i gytebestandene i norske lakseelver gir en mørk prognose for mange villaksbestander
- Lokaliseringen medfører risiko for ubotelig skade hvis man skulle få en rømming
- Anlegget skal produsere kjønnsmoden laks – ved en rømming vil elvene i Trondheimsfjorden kunne fylles av gyteklar oppdrettsfisk i løpet av få dager

Underskriftskampanje:

- 454 stykker har skrevet under på "Nei til rassering av skjærgården ved Kjeungen i Ørland kommune"

Underskriftskampanje mot anlegget:

- Etablering av anlegget vil ødelegge for fri ferdsel, dykking, rekreasjon osv.
- Det vil også ta med seg en del støy, blinkende lys, og vil ødelegge utsikten ved Norges mest fotograferte fyr
- Underskriftskampanjen startet av Kjeungen Kystlag i samarbeid med Ørland Froskemannsklubb, Fosen kajakk Klubb og Ørland og Bjugn Jeger- og Fiskerforening.
- Har samlet 110 underskrifter

Kommunens vedtak:

Ørland kommune behandlet saken i møte i Planutvalget 25.1.2011. I følge brev fra kommunen, datert 10.2.2011, vedtok planutvalget følgende:

1. *Planutvalget vil sterkt fraråde at det godkjennes etablering av akvakulturanlegg ved Kjeungen som omsøkt av Marine Harvest Norway AS på fastsatt skjema datert 07.10.10.*
2. *Omsøkte lokalitet har stor verdi som friluftsområde, rekreasjonsområde, og er svært viktig for turistnæringen i kommunen. Etablering av akvakulturanlegg i dette området vil redusere denne verdien vesentlig.*
3. *Planutvalget viser til innkomne merknader til omsøkte lokalisering. Det er viktig at disse merknadene blir vurdert og vektlagt.*
4. *Planutvalget vil presisere at det er viktig å legge forholdene til rette for etablering av nye akvakulturanlegg langs kysten, men at slike lokaliseringer må skje gjennom en helhetlig plan. Pågående arbeid med ny kystsoneplan i regi av Kysten er klar er viktig i dette arbeidet."*

Biologisk mangfold, verneverdier, vilt, lakse- og innlandsfisk

Området der lokaliteten ligger og området rundt har mange naturverdier.

Lokaliteten er søkt plassert:

- innenfor et område som er prioritert for marin verneplan (Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugnfjorden)
- innenfor et viktig område for biologisk mangfold (jf Direktoratet for naturforvaltnings Naturbase)
 - gruntvannsområde/sjøfuglområde
 - viktige skjellsandforekomster
- ca. 600-700 meter fra et viktig bløtbunnsområde
- ca. 1 km fra Grandefjæra naturreservat, som også har Ramsarstatus
- i tillegg ligger lokaliteten i vandringsruta for laks fra den nasjonale laksefjorden Trondheimsfjorden

Gruntvannsområdet Grandeholmene - Juldagan

Lokaliteten er tenkt lokalisert inne i et område som i følge DNs Naturbase er karakterisert som et viktig "gruntvannsområde som strekker seg fra Sandholmen nord for Storfosen, til Kistein og Hoøya. Området består av en rekke større og mindre holmer, med omkringliggende gruntvanns-arealer."

"Områdets viktigste funksjon er som myte- og overvintringsplass for sjøfugl... området må sees i sammenheng med Kråkvågsvaet og Grandefjæras betydning for sjøfugl, og som en naturlig forlengelse av disse områdene. Som overvintringsplass er området viktig for lommer, dykkere og dykkender, og som myteområde er området svært viktig for ærfugl og sjøorre. I tillegg har enkelt av skjæra innenfor området spesiell betydning for enkelte arter. Sandholmen er for eksempel et mye benyttet overnattingsskjær for skarv. Av pattedyr opptrer steinkobbe jevnlig, og til dels i stort antall."

Mink i området har ført til at holmene har fått redusert betydning som hekkeplass.

Både storlom og steinkobbe, som finnes i området, er vurdert til å være sårbare arter, mens sjøorre er kategorisert som "nær truet".

I Ørland kommunes viltkart er dette området vist som "*Sjøfuglområder, marin våtmark*".

Skjellsandforekomster Storfosna – Grandevika-området

Lokaliteten er tenkt lokalisert over en stor del av et område som har svært viktige skjellsandforekomster. Stedskvaliteten er blitt vurdert som meget god. Det er også funnet flere andre store skjellsandforekomster i områdene rundt.

I følge DN-håndbok 19-2001 (revidert 2007) er skjellsand et "*habitat som ofte er rik på bløtbunnsfauna, og fungerer som gyte- og oppvekstområde for flere fiskearter. Dessuten benytter større krepsdyr skjellsandbankene til parringsplasser og ved skallskifte, i tillegg til at de finner matgrunnlag her. Skjellsand regnes som en ikke fornybar ressurs innenfor overskuelige tidsrammer.*"

Bløtbunnsområde – Flatøy

Området ligger 600 – 700 meter fra den omsøkte lokaliteten og er et lokalt viktig bløtbunnsområde i strandsonen med mye ande- og vadefugler.

Viktige tareskogsforekomster

Ca. 400 meter fra den omsøkte lokaliteten finnes et viktig område for biologisk mangfold med større tareskogsforekomster.

Marin verneplan

Rådgivende utvalg for marin verneplan har i sin endelige tilråding (30. juni 2004) anbefalt at området Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugnfjorden blir tatt med i marin verneplan (liste A). Lokaliteten er søkt plassert innenfor dette området.

De utvalgte områdene er valgt ut i en lang prosess hvor både særegenhet og representativitet i forhold til regioner og kyststrekninger er vektlagt. Det er også vektlagt at områdene skal være lite påvirket og at de skal tjene som referanseområder for overvåking og forskning.

Midlertidige retningslinjer

Midlertidige retningslinjer for behandling av saker som kan berøre kandidatområder til plan for marine beskyttede områder ble fastsatt av flere departementer (MD, FKD, NHD og OED) 6. april 2005.

Retningslinjene gjelder inntil verne- eller beskyttelsesvedtak er fattet eller områdene er tatt ut av det videre planarbeidet.

De generelle retningslinjene punkt 1 viser til at: "Hvilke nye aktiviteter og inngrep, eller utvidelse av eksisterende aktiviteter, som bør tillates, må vurderes i det enkelte tilfelle... Førre var-prinsippet og best tilgjengelig kunnskap om områdets verneverdier, aktuelt verneformål og miljøeffekter av de aktuelle aktiviteter og inngrep skal legges til grunn."

Om referanseområdene står det i retningslinjenes punkt 8: "I Rådgivende utvalgs tilråding av 30. juni 2004 gis det råd om generelle referanseområder for

langtidsovervåking og forskning... Generelt gjelder at områdene bør bevares mest mulig uberørte i forhold til den eller de aktivitetene de er ment å være referanseområde for."

Endelig tilråding med forslag til referanseområder

Rådgivende utvalg for marin verneplan har, i sin endelige tilråding fra 30. juni 2004, kommet frem til at kombinasjonen av vern og bruk er mulig for de fleste områdene, særlig i forhold til det å kunne høste fra naturlige bestander.

Samtidig mener utvalget at en strengere verneform kan egne seg for de mindre områdene i kategoriene 1-3, som er valgt ut primært på grunn av særegenheitskriteriet. Området Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugnfjorden er i kategori 3 (spesielle gruntvannsområder).

Utvalget har i tilrådingen også konkretisert forslagene til mulige referanseområder. Utvalget har vurdert den utfordringen det vil være å overvåke langtidsendringer i norsk marin natur og å identifisere årsakene til slike endringer i forhold til klimaendring, introduserte arter, utvikling i havbruk, høsting, forurensning og fysiske påvirkninger i kystområdene. For å møte denne utfordringen har utvalget foreslått 6 av områdene på liste A utvalgt som generelle referanseområder for langtidsovervåking og forskning.

Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugnfjorden er et av områdene for marin verneplan som foreslås utvalgt for langtidsovervåking og forskning. Utvalget legger til grunn at disse skal tjene som grunnlag for å sammenlikne status og utvikling i påvirkete områder med status og utvikling i referanseområder med ingen eller liten påvirkning. Det blir i tilrådingen vist til at disse foreslåtte områdene for langtidsovervåking og forskning, deriblant Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugnfjorden, kan tjene som generelle referanseområder for effekter fra havbruk. Deler av disse områdene vil også kunne brukes som referanseområder i forhold til lokal påvirkning fra havbruk.

Verneverdiene for de fleste områdene, også Kråkvågsvaet, er knyttet til sjøbunnen og det tilhørende plante- og dyrelivet. Det er et dynamisk samspill mellom bunnen som fysisk substrat og organismene. Ved å beskytte sjøbunnen som undersjøisk landskap beskytter man samtidig det tilhørende dyre- og plantelivet.

Lakse- og innlandsfisk – lakselussituasjonen utenfor Trondheimsfjorden

Havforskningsinstituttet laget en sluttrapport til Mattilsynet over lakselusinfeksjonen på vill laksefisk langs norskekysten i 2011 (nr. 19-2011).

I følge denne rapporten hadde sjørret i ytre Trondheimsfjord "svært høy lakselusinfeksjon allerede tidlig i juni, og infeksjonen er den høyeste som noensinne har blitt registrert på denne lokaliteten."

"Totalt sett synes infeksjonen, spesielt tidlig i juni, å ha vært uvanlig høy i dette området. Dette indikerer at våravlusningen ikke har vært helt vellykket eller eventuelt virket for seint i Sør-Trøndelag. Seint utvandrende laksesmolt kan derfor ha fått en for høy infeksjonsbelastning, i tillegg til sjørret i ytre kystområder. Sannsynligheten for bestandsregulerende effekter av lus i Sør-

Trøndelag vurderes derfor til å være svært høy (rød) både for laks og på sjøørret i 2011."

Rapporten *Framdriftsrapport til Mattilsynet over lakselusinfeksjonen på vill laksefisk i mai og begynnelsen av juni 2012* fra HI viser foreløpige data fra Rogaland til Nord-Trøndelag for undersøkelsesperioden 29. april til 13. juni.

I følge dette skrivet har sjøørret i ytre Trondheimsfjorden "svært høy lakselusinfeksjon allerede tidlig i juni, og infeksjonen er, i likhet med 2011, den høyeste som noensinne har blitt registrert på denne lokaliteten."

De foreløpige dataene indikerer at infeksjonspresset fra lakselus er svært høyt ytterst i Trondheimsfjorden.

Vannforskriften

I første fase av forvaltningsplanene for vannregionene (etter vannforskriften) som allerede er godkjent, er det bestemt at biologiske påvirkningsfaktorer ikke skal inkluderes i karakteriseringen av vannforekomstene og heller ikke i forvaltningsplaner og tiltaksprogram.

I de planene som starter opp nå, der kysten av Sør-Trøndelag er inkludert, vil imidlertid alle relevante påvirkninger, herunder rømt fisk og lakselus kunne tas med i karakteriseringen og i forvaltningsplaner og tiltaksprogram. Lakselusnivå bør derfor tas med i vurderingene av om man skal etablere nye lokaliteter for laks og regnbueørret og hvor det er hensiktsmessig å plassere dem.

Effekter av forurensning

Oppdrett av fisk medfører utslipp av store mengder organisk stoff til omkringliggende vannmasser.

I en uttalelse i 2006 i forbindelse med en korallforekomst ved en oppdrettslokalitet, skrev Havforskningsinstituttet (HI) følgende:
"Nye resultater fra Havforskningsinstituttet viser at under et anlegg blir det en 4-dobling av sedimentasjonen, 10-dobling av antall individer, 40-dobling av biomasse og en 60-dobling av produksjonen. Dette viser at anlegg har en meget sterk påvirkning på økologien og dyresamfunnet på bunnen."

I Havforskningsinstituttet (HI) sin utgivelse *Kyst og havbruk 2007* blir det vist til en undersøkelse som er gjort under et oppdrettsanlegg. Om effektene fra utslipp fra anlegget står det at:

"De mest markante effektene av utslippet av organisk avfall begrenset seg til de nærmeste 250 m fra anleggets fortøyningspunkt." Det står videre at "i dette området ble sedimentasjonsratene av organisk karbon målt til ni ganger høyere enn det som ble målt 3 km ut i fjorden... Det fantes ikke akkumulert organisk materiale i sedimentet, men tettheten, biomassen og produksjonen av små bunnlevende dyr var kraftig forhøyet; henholdsvis 10, 35 og 60 ganger høyere enn i upåvirkede områder."

Samme undersøkelse viste at en del av avfallet ble spredt opptil 550-900 m fra anleggets fortøyningspunkt, og at analyser fra karbonisotoper viste at det opptil 1,5 til 3 km unna anlegget var organisk materiale fra anlegget til stede i sedimentet.

Det står videre at: "Til tross for at de største effektene på produksjonen av bunndyr var begrenset til de nærmeste 250 m fra anlegget, kan hele den bentiske næringskjeden bli påvirket i en mye større skala. Det gjelder særlig for mer bevegelige organismer som bunnlevende fisk og krepsdyr, som har en diett som hovedsakelig består av infauna."

I følge HI sin utgivelse *Kyst og havbruk 2009*, kan en som hovedregel si at bunnen under et anlegg blir kraftig påvirket, med store endringer i både sedimentkjemien og i dyresamfunnet.

Fylkesmannens vurdering

Et hovedmål i forvaltningen er å bevare økosystemenes struktur og funksjon. De ulike arter og leveområder må derfor forvaltes i sammenheng.

Mulig effekt på gruntvannsområdet, skjellsand- og bløtbunnsforekomstene

Ut fra bl.a. HI sine undersøkelser er det ingen tvil om at utslipp fra oppdrettsanlegg fører til endringer i sediment og bunndyrssamfunn, noe som også kan føre til endringer i økosystemet. Dette vil være en særlig uheldig påvirkning i områder som er viktige gruntvannsområder, skjellsand- og bløtbunnsforekomster. Skjellsandforekomster er viktige for krepsdyr, og det vil være uheldig hvis disse forekomstene blir nedslammet. Skjellsand er også en ikke fornybar ressurs, og skjellsandforekomstene vil derfor være vanskelig å få tilbake til naturtilstanden hvis de blir nedslammet. Gruntvanns- og bløtbunnsforekomstene er viktige leveområder for bl.a. fugl, og endringer i bunndyrssamfunnet vil dermed kunne ha effekt på fuglelivet i området.

Det finnes flere fuglearter som er sårbare eller nær truet i området.

Mulig effekt på tareskogsforekomstene

Det er registrert store tareskogsforekomster ca. 400 meter fra anlegget. Tareskogsbunn er en naturtype som finnes på Norsk rødliste for naturtyper 2011, og er kategorisert som nær truet.

Tareskogen har grunnleggende betydning for det assosierte plante- og dyresamfunnet. Tareskogen er yngle- og oppvekstområde, gjemmested og beiteplass for fisk. Bløtdyrene og krepsdyrene i tareskogen er viktig som næringsdyr for fisk, krabbe og hummer. Noen fuglearter benytter også tareskogen som matfat.

Det er usikkert hvilken betydning avfall fra akvakulturanlegg kan ha på tareskogen. Nedslamming kan gi negative effekter, men det er usikkert hvor stor nedslammingen må være før det blir et problem.

Støy og aktivitet

Støy fra anlegget kan gi negative effekter på fuglelivet i området. Den stadige aktiviteten ved anlegget kan også ha negative effekter på fuglelivet. Noen fugler er mer følsomme for disse faktorene enn andre.

I tillegg kan støy fra anlegget og aktivitet rundt anlegget ha negativ effekt på utøvelsen av friluftsliv i området.

Marin verneplan

Anlegget er søkt plassert innenfor et område som er tiltenkt for marin verneplan (Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugnfjorden). Dette er et av de marine verneområdene som er foreslått utvalgt for langtidsovervåking og forskning og som generelt referanseområde, blant annet for havbruk.

I verneplanforslaget er det vektlagt at områdene bør bevares mest mulig uberørte i forhold til de aktivitetene de er ment å være referanseområde for.

Et oppdrettsanlegg vil ha en stor forurensningsmessig effekt på bunnen og bunnsamfunnet ved anlegget. I dette tilfellet er bunnen et av verneformålene. Vi mener derfor at en etablering av et oppdrettsanlegg innenfor foreslått marint verneområde Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugnfjorden vil være i strid med de midlertidige retningslinjene for området og den endelige tilrådingen fra Rådgivende utvalg for marin verneplan.

Anadrom laksefisk og lakselus

Fylkesmannen er svært bekymret for at infeksjonstrykket fra lus er for stort for utvandrende smolt og sjørretet i utløpet av den nasjonale laksefjorden Trondheimsfjorden.

Informasjon fra Mattilsynet viser at resistensen mot behandlingsmidlene mot lakselus har spredd seg og at Sør-Trøndelag har hatt multiresistens. Samtidig blir det vanskelig å holde lusenivået nede og lusepresset i sjøen på laks og sjørretet øker.

Vi ønsker at dette lusepresset reduseres, men er usikker på hvilke virkemidler som vil være mest effektive. Det mest nærliggende er i utgangspunktet å redusere oppdrettsvirksomheten i områdene rundt utløpet til Trondheimsfjorden.

Lokaliteten Kjeungen vil, ved en eventuell etablering, ligge i vandringsruta for laks fra den nasjonale laksefjorden Trondheimsfjorden. Samtidig er det både sjørretet og laks i Bjugnfjorden som kan bli rammet av økt lakselustrykk

Etter vår mening vil det være svært uheldig med plasseringer av oppdrettsanlegg som kan forverre situasjonen for laksesmolten og sjørretet i de ytre delene av Trondheimsfjorden og i områdene rundt, da dette området allerede har for høyt lusepress på vill anadrom laksefisk.

Friluftsliv og kommunal behandling

Det har kommet massiv lokal motstand mot søknaden. Det blir bl.a. pekt på bekymring for støy og forurensning, estetikk og områdets verdi som skjærgårdslandskap og friluftsområde.

Kommunen fraråder etableringen sterkt og viser til at lokalisering av akvakulturanlegg bør skje gjennom en helhetlig plan. I følge kommunen er det et pågående arbeid med kystsonenplan i regi av Kysten er klar. Fylkesmannen viser til at området i kommuneplanen er avsatt til FFNFA, der det ikke er gjort noen vurdering av hvilke av disse som skal prioriteres. Dette er i utgangspunktet uheldig, da det sjelden er foretatt særlig avveininger mellom disse interessene i kommuneplanprosessen. Kommunen viser i sin tilråding til at

de i dette området ønsker å prioritere området andre verdier, som fiske, ferdsel, friluftsliv og natur.

Akvakulturanlegg beslaglegger store områder og gir restriksjoner både på ferdsel og fiske rundt anlegget. De andre interessene vil derfor bli ekskludert i det området som akvakulturanlegg ligger. Fylkesmannen mener at det er viktig å sette av områder til natur- og friluftsinnteresser, og støtter derfor kommunens vurdering i denne saken.

Vi mener samtidig at det er svært uheldig å binde opp en eventuelt ny helhetlig kystsonenplan med å etablere et akvakulturområde som ikke er ønsket av kommunen.

Vurdering opp mot naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold trådte i kraft 1. juli 2009.

Naturmangfoldloven kapittel II viser til alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk. Lovens § 4 sier følgende om forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer:

- "Målet er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype. Målet er også at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt det anses rimelig."

I følge naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i §§ 8 – 12 i loven legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Fylkesmannen må derfor vurdere søknaden opp mot §§ 8-12:

§ 8 - kunnskapsgrunnlaget

- Forvaltningen har kunnskap om at det finnes viktige naturtyper og vilt i området. Lokaliteten er planlagt innenfor et foreslått marint verneområde, og må sees i sammenheng og som en forlengelse av de allerede vernede områdene Kråkvågsvaet og Grandefjæra, som også har Ramsarstatus.
- De største truslene mot det biologiske mangfoldet i Norge er at leveområder for dyr og planter blir ødelagt og oppdelt. Nasjonalparker og andre naturvernområder skal sikre sårbare og truede naturtyper, og bevare områder av internasjonal, nasjonal og regional verdi.
- Vi har også kunnskap om at forurensning fra oppdrett fører til kraftig påvirkning av bunnen under et anlegg, med store endringer i både sedimentkjemien og i dyresamfunnet.
- Undersøkelser viser også at forurensning fra oppdrettsanlegg kan påvirke hele den bentiske næringskjeden.
- Vi har kunnskap om at fugl og annet vilt kan bli forstyrret av støy og menneskelig aktivitet i nærområdet, men mangler kunnskap om hvor stor avstanden må være til støykilder/menneskelig aktivitet for at effekten skal bli ubetydelig.
- Vi har ikke nok kunnskap om hvor langt fra anlegget man har en forurensning av sedimentet med tilhørende endring i bunnfaunaen.
- Vi har kunnskap om at det er et høyt lusestrykk på laksesmolt og sjøørret i utløpet av Trondheimsfjorden. Vi har også kunnskap om at det er utviklet multiresistens mot lusebehandlingsmidlene som brukes i Sør-Trøndelag og

at oppdretterne til tider har problemer med å holde lusenivået nede i anleggene.

§ 9 føre var-prinsippet

- Basert på den kunnskapen vi har om det biologiske mangfoldet og verneverdiene i området og mulige effekter av et oppdrettsanlegg som omsøkt, mener vi at det foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet.
- Selv om man ikke har full vitenskapelig visshet om effektene fra dette anlegget, kan ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å unnlate å treffe forvaltningstiltak til fordel for de biologiske verdiene.
- Vi har derfor tillagt føre-var-prinsippet vekt i denne saken.

§ 10 økosystemtilnærming og samlet belastning

- Fylkesmannen viser til at det har vært et ønske fra flere selskaper å etablere akvakulturvirksomhet i de viktige områdene for biologisk mangfold ved Kråkvågsvaet, Grandefjæra og Bjugn fjorden.
- Ved å tillate oppdrett i dette området mener vi derfor at sannsynligheten er stor for at det vil bli etablert flere anlegg i området og at belastningen på området vil bli for stor.
- De største truslene mot det biologiske mangfoldet i Norge er at leveområder for dyr og planter blir ødelagt og oppdelt.
- Vi mener at det ut fra verneverdier, viktig biologisk mangfold, viktige naturtyper, og ved å se økosystemene i sammenheng ikke kan aksepteres etablering av akvakulturanlegg i disse områdene.

§§ 11 og 12

- Ikke aktuelt

Avslag på søknad om tillatelse etter forurensningsloven

Fylkesmannen viser til våre vurderinger gjort i de tidligere avsnittene.

Fylkesmannen er av den oppfatning at forurensning fra et oppdrettsanlegg i dette området vil kunne føre til vesentlige endringer i bunndyrssamfunnet og kunne endre livsmiljøet for det viktige fuglelivet i området. Vi mener at det her foreligger en fare for skade på det opprinnelige økosystemet og naturverdier som vi ønsker å bevare i dette området.

Et nytt oppdrettsanlegg i dette området vil etter vårt syn også være i strid med de midlertidige retningslinjene for behandling av saker som kan berøre kandidatområder til marin verneplan, samt Rådgivende utvalgs tilråding om Kråkvågsvaet-Grandefjæra-Bjugn fjorden som referanseområde for langtidsovervåking og forskning.

Området må sees i sammenheng med Kråkvågsvaet og Grandefjæras betydning for sjøfugl og som en naturlig forlengelse av disse verneområdene.

Det har vært betydelig lokal motstand mot anlegget, knyttet til friluftsliv, estetikk, fiske og forurensning, og Ørland kommune har gått i mot etableringen.

Etter å ha vurdert søknaden opp mot naturmangfoldloven og forurensningsloven og gjort en helhetlig vurdering, har Fylkesmannen konkludert med at vi ikke kan gi tillatelse til etableringen av akvakulturanlegget ved Kjeungen, som omsøkt.

Fylkesmannen avslår derfor, med hjemmel i forurensningsloven § 7, søknaden om etablering av en ny lokalitet ved Kjeungen i Ørland kommune.

Fraråding av etableringen

Fylkesmannen skal i tillegg til en vurdering etter forurensningsloven også gi en uttalelse i saken med hensyn til vilt, lakse- og innlandsfisk, friluftsliv og naturvern.

Vi viser til våre vurderinger i tidligere avsnitt, vurderingen opp mot naturmangfoldloven, samt avslaget etter forurensningsloven.

Av hensyn til det biologiske mangfoldet i området, viktige bløtbunns-, gruntvanns- og skjellsandområder, foreslått marint verneområde, friluftsliv, kommunens ønske om å prioritere andre interesser i området og nærheten til den nasjonale laksefjorden Trondheimsfjorden og effekter av bl.a. lakselus på vill anadrom laksefisk, frarår vi søknaden om etablering av ny lokalitet Kjeungen i Ørland kommune.

Klageadgang mv.

Avslaget etter forurensningsloven kan påklages til Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) i henhold til forvaltningsloven kap. VI av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse.

En eventuell klage skal sendes til Fylkesmannen innen 3 uker fra vedtaket er trådt i kraft. Klagen skal angi det vedtak som det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og eventuelle opplysninger av betydning for saken bør nevnes.

Dersom vedtaket blir påklaget, kan Fylkesmannen eller Klif, etter forespørsel, bestemme at vedtaket ikke skal tre i kraft før klagen er endelig avgjort, jf. forvaltningsloven § 42.

Sakens parter har rett til å se sakens dokumenter i henhold til forvaltningsloven § 18 og 19. Fylkesmannen vil på forespørsel kunne gi nærmere opplysninger om behandlingen av saken.

Med hilsen

Marit Lorvik (e.f.)
ass. miljøverndirektør

Monica Ekli
overingeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Kopi:

Mattilsynet, DK Hitra/Frøya - Felles postmottak	Postboks 383	2381	BRUMUNDDAL
Ørland kommune	Postboks 401	7129	BREKSTAD
Direktoratet for naturforvaltning	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Marine Harvest Norway AS	Postboks 4102 Dreggen	5835	BERGEN
Kjeungen Kystlag	Boks 3	7129	BREKSTAD
Arnfinn Høen	Uthaug	7142	UTHAUG
Ørland/Bjugn Jeger og Fiske Forening	Dueveien 8	7160	BJUGN
Ørland Froskemannsklubb	Pb. 197	7130	BREKSTAD
Advokatene Solli & Skattem	Postboks 2	7129	BREKSTAD
Fosen Naturvernforening	Ytre Ringvei 32	7100	RISSA
Jarle Albrigtsen	Solseth	7142	UTHAUG
Elvene rundt Trondheimsfjorden	Landbrukssenteret Midt	7336	MELDAL